

Vereniging Zaan Erfgoed Jaarverslag 2015

Voorwoord

Voor u ligt het verslag over 2015, dat in de vergadering van 17 februari 2016 door het bestuur is vastgesteld. Het laatste onderdeel, het financieel verslag over 2015, wordt toegevoegd na vaststelling in de ledenvergadering van 9 april 2016.

Hoewel de actuele verenigingsite op internet en de digitale nieuwsbrieven zowel leden als geïnteresseerden steeds beter op de hoogte houden van de activiteiten van de vereniging – en trouwens ook van die van anderen in de Zaanstreek – geeft dit jaarverslag een totaal overzicht over het hele jaar. Dat maakt het ook gemakkelijker om activiteiten te volgen met een looptijd van meer dan dat jaar. Wie met behoud van monumenten bezig is heeft daar helaas vaak mee te maken! Het bestuur van de Vereniging Zaan Erfgoed wenst u veel leesplezier en ziet u graag bij de in 2016 te organiseren activiteiten.

Inleiding: de belangrijkste acties van 2015

Het jaar 2015 was voor onze vereniging vooral het jaar van de Zaan Erfgoedmarkt. Met medewerking van een tiental historische schepen konden we niet alleen het Hollandia complex en het varend erfgoed laten zien, maar konden vooral tientallen organisaties zich aan vele honderden bezoekers presenteren. Deze activiteit stond tevens in het teken van het Industrieel erfgoed: de locatie Stoomhal in Wormer was al een attractie op zichzelf.

Het jaar 2015 was ook het Europees jaar van het Industrieel Erfgoed. Voor onze vereniging was dat aanleiding om drie Zaanse Avonden te organiseren met een daarbij passend thema: *Europa aan de Zaan* (Hildebrand de Boer), *De houten Zaanwand* (Cees Kingma) en Ruud Vreeman en Cees Kingma over de industrieschilder Heijenbrock, die in het begin van de 20^e eeuw circa 15 Zaanse werken heeft geschilderd. Ook de Erfgoedmarkt met vlootshow paste zich bij het thema aan. Het is verheugend dat vele anderen het thema nog meer breedte gaven. Het Festival Industriebouwen Zaanstreek bijvoorbeeld zette industriële monumenten in een prachtig licht, waar veel Zaanse tijdens boottochten (Zaansafari's) van konden genieten. Het Festival trok op 15 oktober ook een provinciaal congres over Industrieel Erfgoed naar het Verkadegebouw in Zaandam. In het kader van Stad aan de Zaan, een uitvloeisel van de Sail-activiteiten, werden veel activiteiten langs, op en bij de Zaan uitgevoerd. En dan komen de industriële monumenten onherroepelijk in beeld. Het Brokking Festival was een goed voorbeeld.

Onze bijzondere activiteiten kwamen bovenop de constante onderstroom van bewaking en bescherming van ons gebouwde erfgoed. Ook dit jaar is daar veel aandacht aan besteed, in een steeds nauwere samenwerking en afstemming met de gemeente Zaanstad. Dat is verheugend. In dit jaarverslag zijn daar veel voorbeelden van te zien.

Voor 2016 zijn we al weer een bijzonder project aan het voorbereiden. Daar vindt u nog niets over in dit verslag. Binnen enkele maanden hopen we dit te kunnen presenteren.

Behoud en bescherming van het Zaanse erfgoed

Zaanse Schans

- **Handhaving kwaliteit een zware opgave**

Op 16 december 2013 stuurde het bestuur een brief aan de gemeente Zaanstad, met het verzoek de monumentenverordening op de Zaanse Schans beter te handhaven. Met enkele voorbeelden,

voorzien van foto's, werd zichtbaar gemaakt dat exploitanten zonder vergunning het door hen gebruikte monumentale pand ontoelaatbaar schade toebrachten.

De gemeente heeft de vereniging in 2014 bericht dat in gezamenlijk overleg een breed traject is opgezet, waarbij de exploitanten worden gewezen op hun overtredingen. Vervolgens wordt overlegd over de gewenste aanpak. Soms is dat herstel, soms het aanvragen van een vergunning ter legalisering van de aanpassing.

In de loop van 2015 kwam er een duidelijke overtreding bij. Het achtererf van Museum Zaanse Tijd, waarvoor een goed inrichtingsplan bestond, dat paste in het beeldkwaliteitsplan, is in enkele dagen geheel vervangen door een betegeld en beklinkerd terras, op een wijze die wellicht past bij de 21e eeuw, maar ronduit vloekt met de stijlkamer van 1850 die de Zaanse Schans wil en behoort te zijn. De vereniging heeft zowel de stichting Zaanse Schans als het museum aangeschreven en de gemeente geïnformeerd en aangesproken op de noodzaak van handhaving van het beschermde dorpsgezicht.

1 Het achtererf van het Museum Zaanse Tijd, gezien vanaf de Julianabrug (foto Piet Koster, december 2015).

Helaas moet geconstateerd worden dat de voortgang in deze acties na twee jaar heel beperkt is. In slechts een enkel geval is er resultaat geboekt. Zo heeft het gesprek dat ons bestuur in 2014 met twee ondernemers voerde ertoe geleid dat de storende Engelstalige teksten bij het pand naast De Walvis verdwenen zijn. Daar hebben wij de betrokken ondernemers schriftelijk mee gecompimenteerd. Maar flagrante overtredingen als het uitgezaagde ijsluik en de tuin van het museum worden door de gemeente via een legalistische route

aangepakt. De betrokkenen moeten een vergunning aanvragen, die wordt afgewezen en daarna kunnen gewijzigde aanvragen worden ingediend. Pas na geruime tijd wordt er aangeschreven. Tot daadwerkelijk handhavend optreden is het nog niet gekomen. In het overleg met de gemeente wordt dit met regelmaat geagendeerd.

- De groei van het toerisme op de Schans wel of niet ruimte geven?

Na de nota van Zaan&Dijk over de Volendamisering op de Schans (2014) – aansluitend op de hiervoor genoemde problemen – is er in directe zin geen gevolg zichtbaar geweest. Het denken, ook binnen het stichtingsbestuur van De Zaanse Schans, is echter wel doorgegaan, evenals de groei van het aantal bezoekers. In 2015 werden al 1,9 miljoen bezoekers begroet en er moet rekening worden gehouden met verdere groei naar bijvoorbeeld 3 miljoen. Het stichtingsbestuur is nu samen met de gemeente een planvormingstraject ingegaan, waarbij wordt nagedacht over de mogelijkheden de bezoekersstroom te beheersen of te accommoderen zonder de uitgangspunten van het gebied – zoals de stijlkamer 1850 – in gevaar te brengen. Bestuur en werkgroepsleden van Zaanse Erfgoed nemen deel aan dit traject. Zowel het remmen van het aantal toeristen als het uitbreiden van het gebied om de gevolgen van de groei te spreiden maken deel uit van het onderzoek. Gezien de sterke groei, die nu al enkele jaren aanhoudt, is haast geboden. Het jaartal in de naam van het project *Ruimtelijk Masterplan 2030* kon wel eens snel door de ontwikkelingen worden achterhaald.

- [Schipperplein geopend en Wevershuis binnenkort gereed](#)

Op 26 maart 2015 is het vernieuwde Schipperplein geopend. De Historische Commissie van de Zaanse Schans, en speciaal onze vertegenwoordiger daarin, heeft daaraan een grote bijdrage geleverd. Het Wevershuis is eveneens nagenoeg gereed en wordt ingericht en beheerd als dependance van het Zaanse Museum.

De Historische Commissie is overigens in gesprek met het stichtingsbestuur om de effectiviteit van haar inbreng te kunnen verhogen.

- [D' Oude Wolf boekt een voorlopig succes](#)

In 2013 is door enkele in de stichting D' Oude Wolf samenwerkende partijen, waaronder Zaanse Erfgoed, veel energie besteed aan een poging om een meer passende bebouwing van het Jacob Visterrein tot stand te brengen. Het bestemmingsplan laat daar industriebebouwing toe. De grondeigenaar probeerde van de gemeente toestemming te krijgen om er woningen te bouwen. Op 6 april 2015 heeft de gemeenteraad besloten niet mee te gaan met het bouwplan van de eigenaar Rito Holding en een nieuw bestemmingsplan te maken. Als ijkpunten voor het nieuwe plan werd gewezen op aansluiting op de Zaanse Schans en de verdere omgeving, het plan van Zaan en Dijk en een Zaanse uitstraling. Vanuit de vereniging wordt onder meer een scheepswerf genoemd als gebruiksmogelijkheid voor een gedeelte van het terrein. De gemeente is nu doende het nieuwe bestemmingsplan op te stellen.

- [Calamiteitenpalen noordelijk van de Julianabrug ongewenst](#)

[2 Een artist's impression van de calamiteitenpalen bij de Julianabrug, hier nog zonder aangemeerd schip.](#)

In april verscheen de aankondiging dat de gemeente calamiteitenpalen in de Zaan ten noorden van de Julianabrug wilde zetten. De palen zijn bedoeld om er schepen aan af te meren, bijvoorbeeld als de brug niet kan worden geopend en een schip moet wachten. Wij menen – met andere partijen – dat dergelijke palen storend zijn in het prachtige gezicht vanaf de Julianabrug naar het beschermde dorpsgezicht Zaanse Schans. Een andere locatie, verder weg van de brug, zou mogelijk moeten zijn. Bij brief d.d. 20 april heeft het bestuur de gemeente laten weten bezwaar te zullen maken.

Toch werd een vergunning afgegeven en daartegen heeft de vereniging op 25 september een bezwaarschrift ingediend. Er is nog geen uitspraak gedaan.

[Samenwerkingsovereenkomst met gemeente Zaanstad](#)

De medio 2014 gemaakte afspraken met de gemeente Zaanstad werpen hun vruchten af. Er is een intensief contact met de gemeente ontstaan. Dat maakt het mogelijk goede afspraken te maken over te beschermen panden, maar geeft ook de ruimte om andersoortige vragen vlot beantwoord te krijgen. Piet van Nugteren en Christiaan Homburg vertegenwoordigen de vereniging in dit overleg,

met Jan Piet Bloem als zeer betrokken link naar het bestuur. In de werkgroep Meldpunt, Advies & Documentatie worden aandachts- en voortganglijsten m.b.t. bedreigde en aandacht-vragende objecten actueel gehouden en wordt het overleg met de gemeente voorbereid. Het formele doel van de samenwerking – het verhogen van het aantal te beschermen panden – komt overigens maar langzaam van de grond. Van onze kant is inmiddels een enkele beschrijving aangeleverd: Zuiderhoofdstraat 54a. Uit eerdere acties liggen reeds enkele voorstellen bij de gemeente. Enkele zijn nog in voorbereiding of gepland voor 2016. Op de lijst van voornemens staan panden in Zaandam, Krommenie en Westzaan. Ook de gemeente zelf heeft inmiddels middelen beschikbaar om beschrijvingen te laten maken. Een groot aantal stolpen, woon- en bedrijfsgebouwen zijn genomineerd om beschreven en beschermd te worden! Dit krijgt verder vorm in 2016 en daar zullen wij in een volgend verslag over rapporteren. Het wachten is op het starten of afronden van de gemeentelijke aanwijzingsprocedure voor: Zuiderkerkstraat Koog aan de Zaan (hofje), Westknollendam 54, Zuiderhoofdstraat 54A (Krommenie), Hogedijk 123-129 (Zaandam), Ensembles Westzijde 173-193 (Zaandam) en Padlaan 40-74 (Krommenie), Zuideinde 5 (Westzaan).

De vereniging heeft in de vorm van een interview meegewerkt aan een interne audit bij de gemeente Zaanstad, waarbij de effectiviteit van het monumentenbeleid onder de loep werd genomen. Wij hebben daarbij vooral de weinig krachtige handhaving van de wet- en regelgeving op het terrein van monumenten aan de orde gesteld, specifiek op de Zaanse Schans. Dit heeft ook een plek gekregen in de aanbevelingen, die door B. en W. werden overgenomen.

In het maartnummer van het blad Heemschut zal een artikel verschijnen over de samenwerking met de gemeente Zaanstad, gebaseerd op een gesprek met zowel onze vereniging als de gemeente Zaanstad. Het artikel is het gevolg van een door onze vereniging verzorgde excursie van het Noord-Hollandse bestuur van Heemschut in Oud Zaandijk. In maart 2016 organiseren wij voor de leden van Heemschut een excursie naar Zaandijk en de Zaanse Schans.

[Kerk Zaandijk gerestaureerd, inbouw volgende stap.](#)

De restauratie van de kerk is gereed en momenteel is de inbouw van appartementen in voorbereiding. Ook aan de omgeving wordt gewerkt, zodat er een nieuw centraal dorpspleintje kan ontstaan. Een pakhuisje dat tegen de kerk aan stond wordt binnen dit gebied verplaatst. Het was niet beschermd, hoewel wij bij een inspectie wel waardevolle aspecten ontdekten. Wij hebben de eigenaar/initiatiefnemer aangemoedigd aan een zorgvuldige ontmanteling en herbouw te werken en dit lijkt succesvol.

[Zaanse houtloodsen in Hoogeveen en Kampen blijven waarschijnlijk behouden](#)

In het voorjaar van 2013 werd duidelijk dat in Hoogeveen een voormalige Zaanse houtloods van houthandel Dekker uit 1880 stond, die gesloopt dreigde te worden. Deze was in 1959 naar Hoogeveen verplaatst. Het is niet gelukt deze loods nu naar Zaanstad terug te krijgen. Gelukkig werd inmiddels de waarde van behoud in Hoogeveen ingezien en daar krijgt de loods nu een nieuw leven. In 2015 werden wij benaderd over een andere voormalige houtloods van de firma Dekker uit het begin van de 20^e eeuw, die in 1957 naar Kampen werd verplaatst en nu overbodig is geworden. Er is contact gelegd met de stichting Zaanse Pakhuizen. Er is een goede kans dat de loods na demontage naar Zaanstad kan worden getransporteerd en opgeslagen voor nader gebruik.

[Overige monumenten](#)

Er zijn in 2015 geen nadere ontwikkelingen betreffende [Westzijde 38](#). Wel vroeg het gemeentelijk monument [Zaanweg 44](#) veel aandacht. Nadat een van onze leden illegale sloopactiviteiten waarnam hebben wij de gemeente gevraagd hiertegen op te treden. Dat is gebeurd. Een bouwer-ontwikkelaar heeft vervolgens na overleg met onze vereniging een verbouwplan ingediend. Na vele aanpassingen

is dit uiteindelijk door de Welstandscommissie goedgekeurd en is een bouwvergunning afgegeven. Niet iedereen is even geestdriftig over de historische kwaliteit van het nieuw te bouwen pand, maar het is zeker een verbetering ten opzichte van het verpauperde bouwwerk van de afgelopen jaren. De gemeente heeft toegezegd de bouw intensief te zullen volgen.

Aanvankelijk bestond enige scepsis over de bouwactiviteiten bij het pand Padlaan 2 (Weversend). Er wordt een aanbouw aan het pand gebouwd, te gebruiken als uitvaartcentrum. Gebleken is dat dit binnen de vergunning gebeurt, met aandacht voor het monumentale karakter.

[Pakhuizen Maas, Waal, Schepel en Wormerveer definitief gered](#)

De pakhuizen Maas, Waal en Schepel zijn op 21 januari 2015 formeel overgedragen aan de nieuwe eigenaar (stichting Zaanse pakhuizen). De exploitatievooruitzichten zijn goed. Pakhuis Wormerveer is overgegaan naar Vanilia.

[Hembrugterrein in ontwikkeling](#)

De ontwikkelingen op het Hembrugterrein vorderen gestaag. Gebouwen worden wind- en waterdicht gemaakt en verhuurd aan diverse bedrijven. Ook de nieuwe ontsluitingsweg is begin 2016 geopend. De monumentaliteit van een groot aantal gebouwen is voor velen niet erg zichtbaar. Ook het zeer omvangrijke terrein wint nog niet aan kwaliteit.

Jammer is dat inmiddels de stichting Hollandroute de vestiging in het Stationsgebouw heeft moeten opgeven.

[Project Oral History Hembrug overgedragen aan stichting Hembrugmuseum](#)

De plannen voor het Hembrugmuseum hebben wel een stevige vorm gekregen. In samenwerking met het Rijksvastgoedbedrijf is de gedachte ontwikkeld om een vaste expositie in enkele overbodig geworden transformatorgebouwen onder te brengen. Dit zal onder auspiciën van het Zaanse Museum worden uitgevoerd.

Toen het stichtingsbestuur voor het Hembrugmuseum vaste vorm had gekregen en de toekomst van de collectie ook gewaarborgd was heeft de vereniging het project Oral History definitief overgedragen aan de stichting. Dat betekent dat het geproduceerde materiaal en de resterende subsidie nu bij het bestuur van de stichting Hembrugmuseum berusten. De projectleider Oral History Hembrug van de vereniging, Conny Scholtes, heeft daartoe nog de nodige afrondende werkzaamheden verricht. Het stichtingsbestuur heeft het voornemen nu eerst een of meerdere pilotfilms te produceren, waarvoor de verzamelde en deels uitgewerkte interviews de basis bieden.

[Zaanse Houtacademie stagneert](#)

De activiteiten van de Zaanse Houtacademie zijn helaas tot stilstand gekomen. De trekkers van de activiteit konden er door persoonlijke omstandigheden niet meer voldoende activiteiten voor uitvoeren. Met de brochure 'Zaanse Allure' is wel een bruikbare erfenis achtergelaten, die handreikingen biedt voor het streekeigen bouwen in de Zaanstreek. Ter afronding wordt nog een video geproduceerd over de herbouw van het Assendelftse wevershuis aan de Zaanse Schans.

[Sail 2015 en het Europees jaar van het Industrieel Erfgoed aanleiding voor veel activiteiten](#)

De aankondiging van de Raad van Europa dat 2015 het jaar van het Industrieel Erfgoed zou worden leidde tot een initiatief van enkele enthousiaste Zaanse kanters om onder de vlag van de daartoe opgerichte stichting Festival Industriecultuur Zaanstreek een aantal culturele activiteiten te ontwikkelen. Waar mogelijk heeft onze vereniging daar haar medewerking aan gegeven. De Zaanse safari's, waarbij 's avonds langs aangelichte industriegebouwen en molens werd gevaren, waren een groot succes. Maar ook het naar het Verkadegebouw in Zaanstad halen van een provinciaal congres over industrieel erfgoed mag als wapenfeit worden genoemd.

Daar 2015 ook het jaar van Sail was, maakte de gemeente Zaanstad tevens een aantal op de Zaangerichte activiteiten mogelijk. Daartoe werd de stichting Stad aan de Zaan opgericht, die als subsidie- en organisatieplatform fungeerde. Ook enkele van hun activiteiten hadden een erfgoedaspect.

Onze vereniging heeft de combinatie van deze twee initiatieven verwarrend gevonden. Ook de communicatie verliep vanuit onze optiek niet vlekkeloos. Niettemin hopen wij op een – gestroomlijnde – voortzetting in 2016.

Veel aandacht voor ophaalbruggen

Het toeval wilde dat wij in 2015 aandacht hebben moeten geven aan vernieuwings- en nieuwbouwplannen voor vier bruggen: de Zaanbrug in Wormerveer en ophaalbruggen bij Haaldersbroek, tussen de Enge en de Wijde Wormer en bij de Bartelssluis.

De vernieuwing van de Zaanbrug leidde tot veel aandacht in de pers. Onze vereniging heeft haar standpunt in een vroeg stadium aan de projectleider bekend gemaakt. Voorafgaand aan de presentatie aan het publiek konden wij met de architect over het ontwerp van gedachten wisselen. Het was een zeer positief gesprek. Tijdens de latere presentatie kreeg de architect applaus van de aanwezigen voor zijn ontwerp. De verdere uitwerking lijkt enige vertraging te hebben opgelopen.

Bij Haaldersbroek gaat het om een ophaalbrug die het kleinschalige beschermde dorpsgezicht verbindt met Het Kalf. De gemeente Zaanstad is van plan deze brug te vervangen en daarbij ook te vergroten. Onze zorg is dat daardoor het dorpsgezicht geschaad wordt. De kleinschaligheid van het woonbuurtje verdraagt geen zwaardere brug. Ook is dit voor het verkeer niet echt zinvol, omdat de straatjes smal zijn en moeten blijven, terwijl het naastgelegen sluisje niet kan worden verbreed..

Tussen Enge en Wijde Wormer ligt eveneens een ophaalbrug, in eigendom bij het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Daar het niet meer nodig is de brug voor doorvarende schepen op te halen neigde het HHNK naar een verbrede brug zonder bovenbouw. Wij hebben er in een brief van 5 oktober 2015 op gewezen dat dat strijdt met het historische beeld. Naar verluidt is inmiddels gekozen voor een brug met bovenbouw, mogelijk in een modernere vorm. Wij hebben nog geen antwoord op onze brief ontvangen.

Tot slot werd er in de gemeenteraad van Wormerland een besluit genomen over een nieuwe brug bij de Bartelssluis. Wij hebben in een brief van 12 november 2015 aan de Raad van Wormerland adhesie betuigd aan de inbreng van Zaan & Dijk. De gemeenteraad heeft gelukkig besloten tot aanleg van een lage ophaalbrug, in overeenstemming met onze voorkeur.

Eerste inbreng Zaans Erfgoed in proces MAAK.Zaanstad

De gemeente Zaanstad wil een nieuwe investerings- en uitvoeringsagenda opstellen om te werken aan een ‘sociaal duurzame stad, waar mensen zich thuis voelen en met plezier wonen en werken’. Daartoe is een aantal discussies en andere activiteiten georganiseerd, waaraan ook door (bestuurs)leden van Zaans Erfgoed is deelgenomen. Het bestuur heeft in samenwerking met de stichting Zaans Schoon en afgestemd met verschillende actieve leden van de vereniging ook een schriftelijke inbreng geleverd. In een brief van 17 december 2015 hebben wij gepleit voor, samengevat:

- De oude wijken Zaanser maken
- Het Zaanse bouwen: meer dan een Groene Golf
- De Zaanse structuur als ruggengraat
- Doe meer met hout
- Gemeente actief op de Zaanse Schans
- Bouwopgave in de stad en niet daarbuiten
- Hembrugterrein gemengd ontwikkelen
- Monumenten op de eigen plek handhaven.

Het bestuur zal het vervolg van het proces zorgvuldig volgen.

Diversen

De vereniging heeft samen met de stichting Uitgeverij Zaanse Erfgoed het initiatief genomen voor publicatie van de Zaanse Encyclopedie uit 1991 op internet. Vooral nog betreft het een besloten publicatie via het Gemeentelijk Archief Zaanstad. Er zal nog het een en ander rond het copyright moeten worden geregeld om een publieke site mogelijk te maken.

Aan het eind van 2015 kon het bestuur nog met vreugde kennis nemen van het initiatief om de Zaanse Blusboot De Weer voor de streek te behouden. Bij dit initiatief zijn ook enkele leden van de vereniging betrokken. Het bestuur heeft gemeend de hiertoe opgerichte stichting te steunen met een eenmalige bijdrage van € 1.500. Dit omdat wij menen dat ook het maritieme erfgoed in de Zaanstreek onze steun verdient.

Bijzondere vermelding verdient de oprichting van een Stichting Papiergeschiedenis Zaanstreek "De Hollander". Enkele actieve leden hebben samen een stichting opgezet die zich richt op het verzamelen, bewaren en delen van kennis van de Zaanse papiergeschiedenis.

De Zaanstreek noemen wij met recht en reden het oudste industriegebied ter wereld. Ons actieve lid Jur Kingma werkt aan een boek over de veranderingen die deze industrie heeft doorgemaakt. Het zal in 2016 worden uitgegeven door de Uitgeverij Noord-Holland, met steun van onder meer onze vereniging.

Bestuursactiviteiten

Bestuur vergadert tien keer

Het bestuur heeft tienmaal vergaderd. Naast de in dit jaarverslag te noemen onderwerpen wordt in de vergaderingen aandacht gegeven aan de gang van zaken binnen de werkgroepen en worden ledenvergaderingen en bijzondere activiteiten besproken en soms voorbereid.

Twee ledenvergaderingen

- Voorjaarsvergadering

De voorjaarsvergadering werd dit jaar op 4 april in A3 te Assendelft gehouden. Na een huishoudelijk gedeelte met o.m. de vaststelling van de jaarrekening 2014 werd vanuit de afdeling Zaanstreek van de Archeologische Werkgemeenschap Nederland een inleiding gehouden. Er moest enigszins worden geïmproviseerd, omdat de beoogde spreker Menno de Boer wegens ziekte op het laatste moment werd vervangen door René Lute. Na dit gedeelte werd het Cultureel Raadhuis bezocht en kon de Hervormde Kerk worden bezichtigd, waar onder meer het graf van Jan Saenredam, de vader van Pieter, te zien is.

- Najaarsvergadering

De najaarsvergadering werd op 7 november in de Koger Vermaning gehouden. Ook hier eerst een huishoudelijk gedeelte. Bij de vaststelling van de begroting 2016 werd de contributie onveranderd gehouden. Namens de vereniging de Zaanse Molen werd een korte presentatie gegeven over de plannen om aan de Zaanse Schans een nieuw Molenmuseum neer te zetten, bedoeld om als Bezoekerscentrum voor de molens te functioneren. Vervolgens verzorgde Otto Bleker een inleiding over *De VOC, opdrachtgever van de Zaanstreek*, deels gebaseerd op een door hem geschreven boek over een scheepsarts.

Mutaties in het bestuur en de werkgroepen

In 2015 zijn er geen mutaties in het bestuur geweest. Wel ging Judith Friso de bestuursvergaderingen notuleren, hetgeen een verlichting betekende voor het secretariaat.

De werkgroepen Advies en Documentatie en Meldpunt zijn samengevoegd. Jan Klomp uit Wormerveer trad toe tot deze groep. Bij de werkgroep PR en Activiteiten beëindigde Piet Cordes zijn werkzaamheden en trad Corrie de Wit toe tot de werkgroep. In de redactie van Zaans Erfgoed ging Jaap de Koning het krantenoverzicht verzorgen en zorgde John Pasman voor de boekenrubriek. De werkgroep Cultuur werd na het overdragen van het project Oral History opgeheven.

[Daling ledental gekeerd](#)

De economische crisisjaren hebben merkbare gevolgen voor de vereniging. Het ledental is afgenomen tot ca. 1050 per 31 december 2014. In het jaar 2015 hielden de opzeggingen/roeringen en de toestroom van nieuwe leden elkaar ongeveer in evenwicht en daarmee is de negatieve trend hopelijk omgekeerd.

[ANBI site onderhouden](#)

In 2015 is de ANBI site geactualiseerd. Dat is een wettelijke verplichting, die het mogelijk maakt giften aan de vereniging Zaans Erfgoed voor 125% aftrekbaar te maken voor de inkomstenbelasting. Gaande het jaar is deze site bijgehouden door het jaarverslag en de jaarrekening toe te voegen. Telkens in het begin van het jaar zal de site geactualiseerd worden.

[Zaans Erfgoed Architectuurprijs uitgesteld](#)

In 2015 zijn de nodige initiatieven ondernomen om tot de uitreiking van de Zaans Erfgoed Architectuurprijs te komen. Het doel is om daarmee initiatieven te stimuleren om het streekeigene in de nieuwe architectuur zichtbaar te maken. Uitdrukkelijk gaat het niet om restauraties of om historiserend bouwen. Het bestuur heeft een reglement opgesteld en dit ter advisering voorgelegd aan Sjoerd Soeters, de coördinerend architect van Inverdan.

Om nominaties te verzamelen zijn zowel de Zaanse bouwers als de woningbouwcorporaties en de Zaanse architecten aangeschreven. Het resultaat was echter mager. Ook uit eigen waarneming konden slechts enkele mogelijke kandidaten voor de prijs in beeld worden gebracht. Er zitten wel veel bouwopdrachten in de pijplijn, zodat mag worden verwacht dat er in de komende jaren meer keuze zal zijn. Dat overwegende besloot het bestuur de prijs dit jaar niet uit te reiken en dit door te schuiven naar 2016. Het reeds beschikbare kunstwerkje – een beeldje van Co Latumahina – blijft zo lang bewaard.

[Buffet voor actieve medewerkers weer gewaardeerd](#)

Om de in Zaans Erfgoed op diverse fronten actieve leden te bedanken voor hun inzet is op 11 september het inmiddels traditionele buffet voor de vrijwilligers georganiseerd. Deze keer gebeurde dat bij de molen Het Prinsenhof. De activiteit werd zeer gewaardeerd en leidde tot vele geanimeerde gesprekken. Het eveneens traditionele mooie weer werkte zeker mee aan een geslaagde bijeenkomst.

[Platform Zaanse Geschiedschrijving nu onderdeel van Zaans Erfgoed](#)

De in 2014 met het bestuur van de stichting Platform Zaanse Geschiedschrijving afgesproken overname van de activiteiten heeft in 2015 nader vorm gekregen. Besloten werd de dagelijks bestuursleden van Zaanse Erfgoed te benoemen tot bestuurders van de stichting en daarna de statuten te actualiseren. In een platformvergadering op 19 mei werd de instemming van de deelnemende organisaties verkregen. Afgesproken werd dat het bestuur van de vereniging Zaans Erfgoed de kern van de stichting zal vormen, met ruimte voor een vertegenwoordiger uit een andere historische of erfgoedorganisatie.

De benoeming van de dagelijks-bestuursleden heeft inmiddels plaatsgevonden in de bestuursvergadering van de stichting Platform Zaanse Geschiedschrijving d.d. 5 december 2015. Er bestaat overeenstemming over de nieuwe statuten. De verdere uitwerking is nu in handen van de notaris. Voor de vereniging betekent dit dat er jaarlijks een bijeenkomst met de Zaanse historische en erfgoedverenigingen wordt georganiseerd. Ook zullen we een vorm gaan vinden om de Zaanse geschiedschrijving te blijven ondersteunen. Dat doel blijft bestaan.

[Contributiebetaling sterk verbeterd](#)

Het probleem van de trage contributiebetalingen, dat in 2014 veel aandacht en energie vroeg, heeft zich in 2015 niet opnieuw voorgedaan. Nieuwe brieven en procedures hebben daar waarschijnlijk een belangrijke rol in gespeeld, maar wellicht zorgen ook de betere economische omstandigheden voor een iets ander betaalgedrag.

3 De Doris Rijkers was een van de drie historische reddingboten die op 5 mei in Wormerveer werd verwelkomd.

[Ontvangst historische reddingboten tijdens 5 Mei viering](#)

In 2015 werd gevierd dat Nederland 70 jaar geleden werd bevrijd. Dat betekent een bredere viering en een meer omvangrijke voorbereiding. De vereniging heeft deelgenomen aan enkele voorbereidingsvergaderingen. In de maartuitgave van Zaans Erfgoed is extra aandacht aan deze viering van 5 mei besteed. Ook heeft de voorzitter van de vereniging meegewerkt aan de ontvangst van drie historische reddingboten in Wormerveer.

Communicatie

[De verenigingsite](#)

De verenigingsite wordt met regelmaat onderhouden. Met dank aan het secretariaat. Uit reacties blijkt dat hij goed gelezen wordt en dat de lezers verwachtingen hebben over de inhoud. Op zich zou de functie kunnen worden uitgebreid, maar de capaciteit van de webmaster en het secretariaat kennen grenzen.

[Site zaans-industrieel-erfgoed.nl](#)

De site Zaans-industrieel-erfgoed biedt inhoudelijke informatie over de historie van een groot aantal Zaanse bedrijven en bedrijfspanden. Dat trekt veel bezoekers. Uit de statistieken blijkt dat er in 2015 elke maand 3000-5000 unieke bezoekers op de website komen, die gemiddeld zo'n 5 á 6 pagina's bezoeken. In 2015 werd de website totaal bijna vier miljoen keer gevonden. De interesse van de bezoekers is breed: er werden ruim 600 verschillende bladzijden op de site bezocht. 188 Andere websites hebben een link naar de site Zaans-industrieel-erfgoed. Opmerkelijk is ook dat vroeger 90% van de bezoekers dat vanaf een Windowscomputer deed, terwijl dat nu minder dan 50% is geworden. Dat technische gegeven betekent dat nu veel vaker tablets of smartphones worden gebruikt, hetgeen duidt op jongere bezoekers.

Zoals al werd gemeld in het jaarverslag 2014 wordt de site voortdurend in technische zin gemoderniseerd. Dat proces is al ver gevorderd, zodat steeds meer zoekmachines en gebruikers met de site goed uit de voeten kunnen.

Aan de site zijn ook weer artikelen toegevoegd. Zo zijn er twee gepubliceerd in de rubriek Maritiem over de plannen uit het midden van de vorige eeuw om een kanaal te graven waarmee de Zaanbocht kon worden afgesneden. Dat zou tevens een 'Zeehaven' voor Van Gelder Zonen kunnen opleveren. De gemeente Wormer had er echter veel problemen mee. Door besluiteloosheid bij de provincie en andere plannen bij van Gelder Zonen raakte het plan uiteindelijk uit het zicht. Beide artikelen verschenen ook in de Jaarboeken van het Historisch Genootschap Wormer.

Ook zijn aan de rubriek Objecten twee artikelen toegevoegd over de houten pakhuizen, molens en molenschuren die aan het eind van de negentiende eeuw langs de Veerdijk stonden. Zowel het verdwijnen van deze panden als de redding van een aantal monumentale pakhuizen worden beschreven. Een van de drie Zaanse Avonden was aan dit onderwerp gewijd.

Boekpresentatie

Henk Roovers schreef een boek met verhalen over de geschiedenis van de Bloemgracht in Zaandam en zijn bewoners: *Op historische gronden*. Op 20 maart organiseerde de vereniging samen met het Gemeente archief Zaanstad een bijeenkomst waarin hij het boek presenteerde aan het publiek en het aanbod aan de wethouder Cultuur, Dick Emmer.

Blad Zaans erfgoed

Ons kwartaaltijdschrift, uitgegeven door de stichting Uitgeverij Zaans Erfgoed, kwam op de geplande tijdstippen uit. Het voorjaarsnummer stond in het teken van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog, het zomernummer kende een verhaal over de laatste grote zeilschepen die de haven van Zaandam aandeden en in het herfstnummer was de verwerving van een schilderij van Monet door het Zaans Museum een centraal artikel. Het kerstnummer tenslotte keek vooruit naar de herdenking van de watersnood van januari en februari 1916.

Erfgoedmarkt

Voor de derde keer in haar bestaan organiseerde de vereniging een presentatie van een groot aantal organisaties en activiteiten op het terrein van de Zaanse historie en het erfgoed. Op 13 juni was de Stoomhal in Wormer het trefpunt voor meer dan 30 organisaties, kunstenaars, ondernemers en instellingen op dit terrein. Aan de Veerdijk lagen tien bruine schepen, die later ook een vlootshow hielden die door de burgemeester van Zaanstad, mevr. Geke Faber, werd afgenomen. Daar stond ook de historische stoombrandspuit van Wormerveer. Buiten de stoomhal was de allereerste bij Bruijnzeel gebouwde Valk te bewonderen, met zeilnummer 1, naast een circa 100 jaar oude houten roeiboort, eigendom van de Wormerveerse Roeivereniging WRV, en de draaimolen van de speeltuinvereniging van Oost-Knollendam. Binnen werden lezingen gehouden en historische films vertoond. Ook trad de zanggroep *Wij willen zo graag op*, die Oud-Hollandse liedjes zong, aangepast naar deze Zaanse uitvoering. Ook andere zang- en muziekgroepen traden in de loop van de dag in de Stoomhal of daarbuiten op.

Het evenement werd geopend door burgemeester Tange, die bij deze gelegenheid meteen ook het eerste exemplaar kreeg aangeboden van het boek dat Mart Pot schreef over de restauratie van de rijstpellerij Hollandia, waar de Stoomhal deel van uitmaakt: *Wat moeten we ermee?* Aansluitend onthulde de burgemeester het beeld De zaadsjouwer. Dit beeld, naar een romanfiguur van Cor Bruijn gemaakt voor Wessanen, werd geschonken aan het Zaans Museum en heeft een passende plaats gekregen in de Stoomhal.

Het publiek kon niet alleen lezingen over archeologie, de verandering van de Zaanse industrie of de aanleg van de spoorwegen in de Zaanstreek bijwonen, maar kon ook aanwezig zijn bij interviews met Mart Pot en met Letty Swart, die *Schipperij op de Zaan* schreef. Zaanse boeken konden worden

geruild, de toren van de rijstpellerij kon worden beklommen om het oude torenuurwerk te bezichtigen (en te genieten van het verre uitzicht), er was een workshop van het gemeentelijk archief van Zaanstad, waar beeldbepalende panden uit de Zaanstreek uit karton werd nagemaakt, en meer of minder waardevolle voorwerpen konden worden aangemeld voor Zaans of Zooi.

Met vlaggen en banieren werd het publiek opmerkzaam gemaakt op de activiteiten.

In financiële zin hebben zowel de gemeente Zaanstad als een aantal fondsen uit de streek het evenement mogelijk gemaakt. Maar inhoudelijk hebben vooral de werkgroep PR en de bestuursleden van de vereniging zich ingespannen om het evenement tot het succes te maken dat het is geworden. Het is de bedoeling over drie tot vier jaar de volgende editie te organiseren.

Drie bijzondere Zaanse avonden

In het kader van het Europees jaar van het Industrieel Erfgoed organiseerde de vereniging een serie van drie bijeenkomsten, waarvan twee in het Hollandroutehuis en één in het Honigcomplex in Koog aan de Zaan. Vanuit Stad aan de Zaan werd een subsidie verkregen. De sprekers waren achtereenvolgens Hildebrand de Boer over *Europa aan de Zaan*, Cees Kingma over *De houten Zaanwand* en Ruud Vreeman en Cees Kingma over de industrieschilder *Heijenbrock*, die in het begin van de 20^e eeuw circa 15 Zaanse werken heeft geschilderd. Alle drie bijeenkomsten werden opgeluisterd met muziek door drie jonge ensembles van Fluxus. De vereniging had daartoe eerder aan deze groepen tijdens een wedstrijd van Fluxus de Zaans Erfgoedprijzen toegekend. De drie avonden werden goed bezocht.

Vertegenwoordiging vereniging bij bijeenkomsten

De vereniging was zoals gebruikelijk aanwezig op de Jaarmarkt in Zandijk, die op 5 augustus werd gehouden. Dit leverde naast prettige contacten ook een aantal nieuwe leden op. Dat kan niet worden gezegd van de Seniorenmarkt op 2 oktober in het Zaantheater. Er was weinig belangstelling voor de presentatie van Zaans Erfgoed.

Organisatie van de vereniging

Bestuur per 31 december 2014

Voorzitter	Piet Oudega, pietoudega@zaanserfgoed.nl
Secretaris	Wikje van Ritbergen, secretariaat@zaanserfgoed.nl
Penningmeester	Gerard Fokke, penningmeester@zaanserfgoed.nl
Leden	Cees Kruit, c.kruit3@zaanserfgoed.nl Jan Piet Bloem, janpietbloem@zaanserfgoed.nl Winnie de Wit, winniedewit@zaanserfgoed.nl Ron Kiburg, ronkiburg@zaanserfgoed.nl
Verslaggeving	Judith Friso, judith.friso@hetnet.nl

Werkgroepen per 31 december 2015

Advies, Documentatie en Meldpunt (ADM)

Jan Piet Bloem, janpietbloem@zaanserfgoed.nl

Ada Hannaart

Christiaan Homburg

Jan Klomp

Rob van der Meulen

Bart Nieuwenhuijs

Piet van Nugteren

René Prins

Arnold Sol
Gé Sombroek
Marcel van Tol
Wim Visser

PR en Activiteiten

Ank Berkhout, pberkhout@zonnet.nl
Corrie de Wit
Hans Boekhoorn
Henk Elzenga
Winnie de Wit

Industrieel Erfgoed

Cees Kruit, c.kruit3@kpnplanet.nl

Maritieme Zaken/Museumhaven

Cees Kingma, cplingma@kpnmail.nl
Jur Kingma
Wladimir Dobber
Martin de Boer

Redactie Zaans Erfgoed

Corrie van Sijl
Wikje van Ritbergen (secretariaat@zaanserfgoed.nl)
Cor van Dongen
Rob Lengers (GAZ)
Toon Olij (redactionele adviezen)
John Pasman
George Slieker
Jaap de Koning
Joke van der Stok

Bestuur Stichting (Uitgeverij) Zaans Erfgoed

Joop Knijnenberg
Henk Bouwman (henkbouman100@gmail.com)
Roel Woudt
Leonore Olde-Verburg
Piet Oudega

Webmasters

website VZE www.zaanserfgoed.nl Webmasters: Jan Lapère, jan@lapere.nl en Winnie de Wit, winniedewit@zaanserfgoed.nl
website Monumentaal aan de Zaan www.zaans-industrieel-erfgoed.nl Webmaster:
Cees Kingma, cplingma@kpnmail.nl

Vertegenwoordigingen

Piet Oudega vertegenwoordigt VZE in de stichting Zaans Erfgoed, die het kwartaaltijdschrift uitgeeft. In de stichting D' Oude Wolf wordt de vereniging vertegenwoordigd door bestuurslid Jan Piet Bloem. Op voordracht van – maar niet *namens* – de vereniging maakt Linette Pielkenrood deel uit van de commissie Welstand en Monumenten van Zaanstad. In de Zaanse Houtacademie vertegenwoordigt Jan Piet Bloem de vereniging. Piet van Nugteren is lid van de Raad van Advies.

Piet van Nugteren, Jan Piet Bloem en Christiaan Homburg vertegenwoordigen de vereniging in de, met de gemeente Zaanstad ingestelde, werkgroep voor het opstellen van het Monumentenjaarprogramma.

In de Historische Commissie van de Zaanse Schans neemt Jan Piet Bloem op persoonlijke titel deel. Jan Piet Bloem was – vanuit het Zaanse erfgoedveld – tot 31 december 2015 lid van de inmiddels opgeheven Monumentencommissie Wormerland.

Financieel verslag 2015

(toe te voegen na vaststelling van het verslag in de ledenvergadering op 9 april 2016)